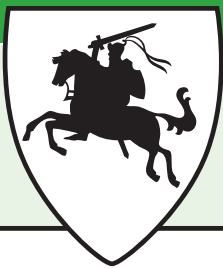

“
SU ŽALGIRIU – UŽ LIETUVĄ!

ŽALGIRIS

G.Valuckytė: „Mano Lietuva ne nyksta, o auga“

Mariaus Stašinsko nuotr.

Nenustygstančios vietoje blaivių renginių jaunimui įkvėpėjos 26 metų Gintarės Valuckytės pilna visur: vieną dieną ji Joniškėje, kitą Šiauliuose, dar kitą toli už Lietuvos ribų. Čia ji sukasi folklorinių šokių sukury, čia dainuoja lietuvių liaudies dainas, čia puoselėja etnokultūrą... Ir augina širdyje savo Lietuvą.

R Sidas AKSOMAITIS
„Respublikos“ žurnalistas

„Mano Lietuva auga tiek, kiek augu aš, kiek atsakomybės už ją prisiimu, - sako G.Valuckytė. - Mano Lietuvoje nėra karo, ebolos ar skurdo. Mano Lietuva yra labai paprasta - su keturiais metų laikų pavidalais, artimais žmonėmis, tikrais obuoliais ir braškėmis. Kartais ji su nuplyšusiais batais ir piktais kaimynais. Namai yra tokie, kokius patys susikuriame.“

- Studijuodama, keliaudama ir dirbdama esi išmaišiusi ne vieną Europos šalį. Neviliojo mintis pasilikti užsienyje?

- Kiekviena šalis, tauta yra savai graži ir įdomi, tad kiekvieną jau aplankytą šalį mielai aplankysiu dar kartą. Bet mano namai Lietuvoje, save čia ir noriu atiduoti. Teko studijuoti Švedijoje, kur manyje užgimė kelionių troškimas, noras pažinti, pamatyti kitokią gyvenimą, kitokius žmones. Baigusi studijas daug keliau po Europą autostopu. Apsistodavau pas žmones, užsiregistravusius nemokamą nakvynę siūlančioje virtualioje sistemoje. Tokiu būdu iš arti pamatydavau vietos žmonių gyvenimą, susipažindavau su jų kultūra, jie man aprodavo apylinkes, supažindindavo su draugais. Ilgiausiai gyvenau Airijoje, kur gavau legalų darbą parduotuvelyje. Įdomu būdavo aptarnauti įvairių tautybių ir pažiūrėti žmones, bendrauti su jais. Tačiau gyvendama kitą kultūrą ir kitokias vertybes išpažįstančioje ekonomiškai išsivysčiusioje šalyje nesupratau, ko labiausiai reikia vietos žmonėms, kuo galiu būti jiems naudinga. Kartais atrodydavo, kad mes, emigrantai, į svečią šalį atvykome tik pasiimti pinigų ir prisipirkti daiktų. Mačiau dešimt metų ten gyvenančius lietuvius, kurie dirbo nemėgstamą darbą ir atrodė labai nelaimingi. Mintis apie grįžimą į Tėvynę jie vijo šalin, nes Lietuvoje likusių draugų ir giminių akyse buvo sukūrę savo kaip sėkmingų ir laimingų emigrantų įvaizdį.

- Ko labiausiai trūko gyvenant toli nuo Tėvynės?

- Man trūko visuomeninės veiklos, savų žmonių, savos gamtos. Lietuvoje aš galiu kalbėti ir rašyti savo gimtąja kalba, suprantu valdymo sistemą, žinau savo teises, lengviau galiu išspręsti kilusias problemas, pretenduoti į geresnę, mano gebėjimus realizuojančią darbo vietą. Galiu dalyvauti visuomeniniame gyvenime, rašyti į laikraščius. Šiuo metu organizuo-

ju jaunimo stiprinimo seminarus, blaivius vakarėlius jaunimui „Yoga rave“, vedu stresų valdymo kursų moksleiviams. Stengiuosi, kad pirmiausia asmenybė būtų drąsi ir laisva, ieškotų savo talentų, išreikštų save. O tada jau galima kalbėti ir apie blaivybę bei sveiką ir laisvą Lietuvą. Taip pat iš arti stebiu vietos savivaldą, stengiuosi kuo daugiau dalyvauti įvairiuose bendruomeniniuose susibūrimuose.

- Ar grįžusią iš emigracijos Lietuvą tave pasitiko tokia, kokią nešiojaisi savo širdy?

► **Blaškydamasis po užsienį pradedi savęs klausti, kas esi, kuo skiriesi nuo kitų**

- Sugrįžimas pranoko lūkesčius. Lietuvoje niekada nereikėjo ilgai ieškoti darbo. Dažniausiai jis pats mane susirasdavo. Visus ketverius studijų metus vasaromis dirbau žurnalistinį darbą Joniškio rajono laikraštyje, vėliau rašiau Šiaulių apskrities dienraštyje, respublikiniame žurnale. Dirbdama žurnaliste kasdien džiaugiausi galimybe prisiliesti prie įvairiausių žmonių problemų ir padėti jas išspręsti. Gėriau tų žmonių istorijas. Kai dabar prisimenu savo sugrįžimą, atmintyje iškyla vienas itin ryškus momentas. Tąsyk nuvykau į kaimų bendruomenių šventę. Didžiulėje pievoje kas po

ąžuolais, kas ant saulės pasidengę stalus ir vaišino vieni kitus namiais varškės sūriais, duona, bandelėmis, uogiene. Sveikinausi, kalbėjausi su žmonėmis savo kalba ir net savo tarme. Skambėjo muzika, bėgiojo vaikai, skraidė aivarai. Atsisėdau po medžiu ir pradėjau rašyti naują lapą į dienoraštį: „Ačiū, mano žeme...“

- Dažnai esame linkę burbėti dėl to, kad Lietuvoje negerai, ir kaltinti visus aplink, bet ne save. Ką galime padaryti kiekvienas, kad Lietuvoje būtų miela?

- Pirmiausia - išjungti televizorius, kurie tik sustiprina blogo gyvenimo Lietuvoje iliuziją. Paklausti savęs, ar aš esu laimingas, ko iš tiesų noriu. Išdrįsti įgyvendinti savo svajones. Taip pat būti aktyviems - lankytis renginiuose, labiau susipažinti su savo aplinka, dėl kurios skundiesi. Tada pagalvoti, ką pats padarei, kad ji būtų geresnė. Jeigu kiekvienas jausis atsakingas ne tik už save, bet ir už savo aplinką, jeigu kiekvienas pajudins pirštą dėl savęs ir kitų, visiems bus mieliau gyventi. Labai svarbu negalvoti, kad užsienyje ar kažkur kitur, kur mūsų nėra, gyvenimas geresnis. Šiuo metu

man Lietuva yra ta vieta, kur aš galiu daryti tai, ką noriu, kur esu laiminga.

- Organizuoji jaunimui diskotekas be alkoholio. Ar moka mūsų jaunimas linksmintis blaiviai?

- Kai pradedi leisti laiką be alkoholio, supranti, kad tokių jaunųjų yra labai daug. Jie kažkaip natūraliai suranda vienas kitą ir leidžia laiką blaiviai - kūrybingai, linksmai, įkvėpiančiai, įkraunant. Pirmasis blaivus vakarėlis „Yoga rave“ vyko prieš porą metų Šiauliuose. Susirinko apie 100 žmonių iš visos Lietuvos. Ši idėja pavyko, o visos abejonės jos gyvavimu tik dar labiau skatina įrodyti, kad ateityje blaivūs bus visi vakarėliai. Po pirmojo tokio vakarėlio surengėme kiek mažesnę, skirtą tik Šiaulių publikai. Jame buvo dar daugiau erdvės meninei veiklai, o tai sulaukė daug jaunų žmonių dėmesio. Dabar mėgaujamės liaudiškomis vakaronėmis, kurios irgi yra blaivios. Tokią vakaronę organizuojame Joniškėje ir lapkričio 13-ąją. Šie vakarėliai būna nemokami ir visiems prieinami. Smagu, kad jie vis populiarėja.

- Lietuva šiandien stačia galva neria į Vakarų Europą, perima įvairias mums svetimas šventes. Į ką turėtume atkreipti dėmesį, kad netaptume vienalyte, niekam neįdomia Europos pyrago mase?

- Vienalytė, neįdomi masė yra ta, kuri vaikosi madų, ta, kuriai kažkas primetama. Įdomus ir savitas tapsi tada, kai būsi savimi. Blaškydamasis po užsienį pradedi savęs klausti, kas esi, kuo skiriesi nuo kitų. Tik po kelionių atsigręžiau į Lietuvos etnokultūrą. Mes viską turime išsaugoję - šokius, dainas, pasakas, legendas. Nuostabiausia tai, kad su jaunimu šokame ir dainuojame liaudiškas dainas ne koncertams, ne scenai, o sau, nes mums patinka skambesys, vaizdai, kuriuos piešia tekstai, šalia esančio žmogaus nuoširdumas. Pasitaikys progai lekiu į liaudiškų šokių vakarones, kur pagal gyvą muziką tripti po kelis šimtus jaunuolių. Ten nereikia svaigalų, nepatogių apdarų ar aukštakulnių. Ten nereikia sakyti „nevertok“ ar ant durų užkabinti lentelės „blaivus vakarėlis“ - kai gali būti savimi, apie svajalų net negalvoji.

- O gal kasdien modernėjančiame gyvenime mūsų protėvių tradicijos ir papročiai tėra nereikšminga atgyvena? Gal geriau visa tai pamiršti ir apsigyventi feisbuke?

- Būtina žinoti savo praeitį, mokėti protėvių laikų šokius, žaidimus, dainas - tai mūsų savastis, mūsų išskirtinumas ir gyvybė. Tai, kas mus jungia. Kokie mes būsime Lietuvos šeiminkai, jeigu nežinosime savo šaknų, nepažinsime savęs? Feisbukas labai padeda organizuojant renginius, bet tai yra tik įrankis. O tikri įvykiai, gyvi susibūrimai yra gyvenimas. Tai, ko galbūt labiausiai stochoja emigrantai.

- Tačiau būti savo šalies šeiminkais nemokame - iš sovietinio bendrabučio atskubėjome į europietišką...

- Negalima lyginti šių santvarų, nes tai - visiškai skirtingi dariniai. Ankstesnioji, kurioje man pagyventi neteko, kažkuo panaši į šiandienę santvarką Šiaurės Korėjoje. ES yra ekonominis darinys, kuriame šiuo metu neapsimoka nebūti. Vienoje šių santvarų yra pavergiamas žmogaus dvasia, kitoje - jei nemokėsi apsiginti, gali būti pavergiami tavo pinigai arba tavo darbo valandos. Tačiau suvaržyta nesijaučiu. Galiu laisvai kalbėti, judėti, kurti. Kiekvienas galime tapti šeiminku, jei prisiimsime atsakomybę ir būsime aktyvūs, nustosime kaltinti, pavydėti ir bijoti gyventi taip, kaip norime.

- Kaip išsaugoti Lietuvą, kuri šiandien nyksta, trupa, emigruoja?

- Mano Lietuva ne nyksta, o auga. Mano Lietuva auga, nes aš vis labiau ją pažįstu, vis labiau vertinu. Ją atverti ir surasti iš naujo man padėjo emigracija, tad nesiryzčiau sulaikyti kiekvieno, norinčio keliauti, pažinti, užsidirbti. Drįsčiau priminti išvykstantiems tik tai, kad jie visada laukiami čia sugrįžtantys.

Kai kam gal didžiausia pastarųjų dienų intriga atrode esanti, kas bus naujasis vidaus reikalų ministras ar Viešųjų pirkimų tarnybos vadovas. Taip, tai atsakingi postai. Labai atsakingi. Bet ir be prognozių atsitiko tai, kas turėjo atsitikti: prezidentė pasirinko, ką norėjo. Yra svarbesnis už paskyrimus į laikinus postus kasmetis įvykis - ateinančių metų valstybės biudžeto svarstymas. Svarbiausias žmonėms, nes nuo mokesčių patvirtinimo ir būsimų pinigų padalijimo priklausys, kaip gyvens policininkas, mokytojas, valdininkas, pensininkas ir paprastas mokesčių mokėtojas. O kaip jis gyvens?

Ką mums žada naujasis biudžetas?

Apie tai prie ŽALGIRIO NACIONALINIO PASIPRIEŠINIMO JUDEJIMO apskritojo stalo diskulavo valdančiųjų partijų frakcijų seniūnai: Darbo partijos frakcijos seniūno pirmasis pavaduotojas Valentinas BUKAUSKAS, Socialdemokratų partijos frakcijos seniūnė Irena ŠIAULIENĖ, „Tvarkos ir teisingumo“ frakcijos seniūnas Petras GRAŽULIS ir Nepriklausomybės Atkūrimo Akto signataras Rolandas PAULAUSKAS. Diskusiją vedė žalgirietis Gediminas JAKAVONIS.

G.JAKAVONIS: Kaip kitus metus gyvens mūsų valstybė? **I.ŠIAULIENĖ:** Kitų metų biudžetas jau yra pateiktas eurai. Nepaisant visų geopolitinių įtampų ir t.t., kitais metais skaičiuojamas 2,9 proc. bendrojo vidaus produkto (BVP) augimas. Bendros augimo prognozės šiek tiek yra sumažintos, bet, Finansų ministerijos manymu, jos yra realistinės. Didinant šalies saugumą, prioritetinę vietą užima krašto apsaugos biudžetas. Išlaidos gynybai yra didinamos 114 mln. eurų. Čia įskaičiuojama ir viešoji tvarka, kuriai numatyta 17 mln. eurų, t.y. Policijos departamentui finansavimas nėra mažinamas. Taip pat čia įeina lėšos priešgaisrinei apsaugai, pareigūnų darbo užmokesčiui ir techniniam aprūpinimui.

G.JAKAVONIS: Dėl geopolitinės situacijos pozicija ir opozicija yra susitarusios didinti krašto apsaugos biudžetą. Bet mokytojai piketuoja prie Švietimo ministerijos - kažkas lieka nuskriausti.

VBUKAUSKAS: Kitų metų biudžetas bus pristatytas eurai. Ir aš tikiuos, kad viskas bus tiksliai apskaičiuota ir suapvalinta.

Kad ir kaip norėtume, lygindami pajamas su išlaidomis matome, kad kitų metų biudžetą mes turime deficitinį: daugiau nei 340 mln. eurų yra nebalansuojami.

Dėl krašto apsaugos biudžeto didinimo. Žvelgiant į geopolitinę aplinką, tai yra visų politinių partijų sutarimas. Iš mūsų biudžetų priimtį teisės aktai reikalauja milžiniškų lėšų, kuriuos galėtume skirti socialinei atskirčiai mažinti ir vartojimui didinti. Bet aš manau, kad Vyriausybė su NATO atstovais gali vesti derybas.

Eitos nuotr.

motinystės pašalpos (buvo 40 proc., dabar - 80 proc. darbo užmokesčio).

Taip pat didėja nedarbo išmoka: buvo 640 litų, ateinančiais metais planuojama 1040 litų, o nuo liepos 1-osios dar kiek padidės.

Šių metų paskutinį ketvirtį bus pradėtas pensijų kompensavimas. Tam yra skaičiuojama 52 mln. eurų, arba apie 180 mln. litų.

Grynai valdymo išlaidos visoms ministerijoms yra mažinamos po 5 proc. Tokie būtų esminiai šio biudžeto akcentai.

Petras GRAŽULIS „Tvarkos ir teisingumo“ frakcijos seniūnas

Ne kartą esu frakcijoje minėjęs, ne kartą kalbėjęs ir Vyriausybės nariams: kodėl mes nebandome į BVP įskaiciuoti tai, kad mes tiesėme kelius į poligonus, kur mūsų kariūnai galėtų pasiekti atitinkamas vietas? Armija nemoka mokesčių, jie yra atleisti. Vadinasi, kažkokią sudedamąją dalį mes galime įskaiciuoti ir krašto apsaugos didinimo lėšas.

Kita vertus, kodėl Vyriausybė neieško sprendimų ir nedaro nuskaitymų dėl sienos apsaugos, pasienio? Agresijos atveju žalieji

► Padarėme milžinišką klaidą, kai atsisakėme šauktinių kariuomenės. Tai pabrangino kariuomenės išlaikymą

Petras GRAŽULIS „Tvarkos ir teisingumo“ frakcijos seniūnas

žmogeliukai, ar kaip juos įvardytum, turės pereiti sieną. Kodėl mes negalime įskaiciuoti, kad tam tikrą lėšų sumą skiriame tai sistemai sustiprinti?

Trečia - mes turime ir gydymo įstaigas, kur kariūnai naudojasi mūsų infrastruktūra, medicinos paslaugomis. Ir šiuo atveju tam tikrą procentinę dalį vėlgi galėtume pateikti kaip krašto apsaugos.

Dar daugiau, manau, kad turime analogą - vidaus tarnybos pulką, ir miesto centre kilus kažkokiai agresijai jie pirmi būtų metami į „karštąją dėmę“. Ir vėlgi galėtume įskaiciuoti tam tikrą pinigų sumą kaip krašto apsaugos išlaidas.

Buvo priimtas politinis sprendimas krašto apsaugai numatyti papildomus 400 mln. litų. Seime priėmėme labai daug teisės aktų galbūt norėdami įtik-

ti vienai ar kitai socialinei grupei. Kitų metų biudžete mes turime papildomai skirti daugiau nei 1 mlrd. 300 mln. litų: 400 mln. krašto apsaugai, 180 mln. pagal Konstitucinio Teismo išaiškinimą nusavintoms pensijoms grąžinti, 30 mln. motinoms, užauginusioms penkis ir daugiau vaikų, 88 mln. - ES įmokų į biudžetą, ir t.t. Iš tiesų tai yra milžiniškos lėšos.

G.JAKAVONIS: Seime per vykusias diskusijas vienas iš opozicijos pasakė: labai gerai, įvedus eurą bus labiau kontroliuos. Tai buvo 2008 metais, kai artėjo krizė, premjeras buvo G.Kirkilas. Užsieniečiai tokiu atveju per Mastrochio kriterijus mus būtų pakontroliavę ir nebūtume likę tuščiomis kišenėmis. Buvo pateiktas Estijos pavyzdys - jie susitaupe ir krizę kažkaip lengviau išgyveno. Bet ar čia nebus problema? Įsivedę eurą mes dar labiau prisirišame prie Europos.

PGRAŽULIS: Manau, klausimas yra šiek tiek užmaršti. Mes, „Tvarka ir teisingumas“, manėme, kad reikia vadovautis Konstitucija ir Tauta pagrindinius sprendimus turi priimti referendumu. O vienas iš svarbiausių sprendimų - nacionalinės valiutos atsisakymas. Bet Parlamentas pasirinko kitą kelią. Mūsų nutarimo projektas, kurį pateikėme Seime, kad būtų organizuojamas referendumas, nebuvo priimtas.

Galbūt dabar diskutuoti šituo klausimu nelabai ir vertėtų. Jau yra toks apsisprendimas. O bus ne vien pliusų, bet ir minusų.

Pirmiausia svarbu Tautos dvasia, nusiteikimas. Prisiminkime 1940 metus - oficiali valdžia neiššovė nė vieno šūvio, dalis visuomenės okupantą pasitiko su gėlėmis. Jeigu valstybėje bus gera gyventi, kiekvienas pilietis gins valstybę. Patriotinė dvasia labai svarbi. Todėl, manau, socialinėms reikmėms būtina skirti daugiau lėšų. Pažiūrėkime atskaitymus į privažius fondus. „Sodra“ skendi dižiulėse skolose. O mes, užuot didinę pensijas, du procentus, apie pusę milijardo litų, skiriame privačiųse fondams.

Jeigu mes eitume vengrų, lenkų keliu... Vengrai iš viso nacionalizavo privačius fondus. Lenkai atsisakė iš valstybės skirti papildomai lėšų. O pačiam žmogui - prašom. Jei nori, kaupk privačiuose fonduose. Kuo čia dėta valstybė?

Jeigu mes atsisakytume tos dalies privatiems fondams, tai galėtume ir „Sodros“ skyles užlopyti, ir pensijas padidinti.

R.PAULAUSKAS: Pirmiausia pasakykime, iš ko susidaro biudžetas. Kokie pagrindiniai dydžiai? Pirmiausia PVM, jis stipriai didėja ir sudaro 32 proc. konsoliduoto biudžeto. Konsoliduotas - tai valstybės ir savivaldybių kartu. Tai yra liūto dalis apskritai mokesčių sistemoje. PVM susidaro iš to, kad mes visi kažką perkame.

Kuo mes daugiau pirkime ir kuo viskas brangiau kainuos, tuo Vyriausybei geriau. Čia yra tam tikras paradoksas. Vyriausybė nesuinteresuota kainų mažinimu. Ir kad dėl euro įvedimo šiek tiek viskas pabrangs, Vyriausybei nuo to tik geriau, nes PVM bus didesnis.

I.ŠIAULIENĖ: Vyriausybė pati apvalina į „gerąją pusę“. **R.PAULAUSKAS:** Antra sudedamoji - tai gyventojų pajamų mokestis. Nuo jūsų, gyventojai, tiesiogiai yra nuskaiciuojama 15 proc.

Trečia, akcizai, kurie pagal projektą irgi didės. Jie sudaro 12 proc. bendros pajamų sistemos. Akcizai irgi užkraunami vartotojams ant pečių.

Toliau - pelno mokestis. Tai jau yra įmonių dalis. Ir ji yra nedidelė - tik 5 proc. Bet Vyriausybė numato, kad didės ir šitas mokestis.

O štai nekilnojamojo turto mokestis, kaip numatyta, bus sumažintas. Ir spėju, kodėl. Nes, slugsntant ekonominio augimo entuziazmui, nekilnojamasis turtas pinga. Kitais metais bus didelis pervertinimas.

Pats esu nekilnojamojo turto turėtojas kaip verslininkas ir suprantu, kad dabar jis yra stipriai pervertintas. Mes mokame mokesčius nuo stipriai pervertinto nekilnojamojo turto.

Dar viena labai svarbi sudedamoji - tai ES lėšos, jos sudaro 25 proc.

Visur numatytas didėjimas, išskyrus nekilnojamojo turto mokesčių. Duok Dieve, kad taip būtų. Bet kokia yra problema?

Pirma, ES ir Rusijos sankcijos viena kitai mažina mūsų eksporto galimybes. Antra, nuvertėja rublis. Vieni labai džiaugiasi matydami, kaip Rusijos rublis nuvertėja. Bet kuo jis bus pigesnis, tuo mūsų prekės bus brangesnės Rusijoje ir tuo bus mažesnis interesas jas pirkti. Tuo bus didesnis interesas rusams patiems gaminti tas prekes.

Jeigu Tauta bus tuščias pilvais, valstybės negerbs. Vis dėlto per didelį pyragas atriekiamas krašto apsaugai.

Išlaidas, skirtas kelių infrastruktūrai stiprinti, tam tikriems pulkams, medicinos sektorii, įmanoma priskirti krašto apsaugos išlaidoms.

Neteisinga visą biudžeto augimo dalį skirti krašto apsaugai. Manau, būtina daugiau skirti biudžeto socialinėms reikmėms. Apie 120 mln. litų tikrai galima kažkaip perskirstyti.

Pirmiausia svarbu Tautos dvasia, nusiteikimas. Prisiminkime 1940 metus - oficiali valdžia neiššovė nė vieno šūvio, dalis visuomenės okupantą pasitiko su gėlėmis.

Jeigu valstybėje bus gera gyventi, kiekvienas pilietis gins valstybę. Patriotinė dvasia labai svarbi. Todėl, manau, socialinėms reikmėms būtina skirti daugiau lėšų.

Pažiūrėkime atskaitymus į privažius fondus. „Sodra“ skendi dižiulėse skolose. O mes, užuot didinę pensijas, du procentus, apie pusę milijardo litų, skiriame privačiųse fondams.

Jeigu mes eitume vengrų, lenkų keliu... Vengrai iš viso nacionalizavo privačius fondus. Lenkai atsisakė iš valstybės skirti papildomai lėšų. O pačiam žmogui - prašom. Jei nori, kaupk privačiuose fonduose. Kuo čia dėta valstybė?

Jeigu mes atsisakytume tos dalies privatiems fondams, tai galėtume ir „Sodros“ skyles užlopyti, ir pensijas padidinti.

milijardo eurų. Ir jeigu skaičiuotume 2 proc. BVP, tai mes dar nesumokame tiek, kiek reikia. Nes turėtų būti ne pusė milijardo, o 700 mln. Tai dar trūksta.

Bet jeigu skaičiuotume nuo 6,9 milijardo, t.y. nuo tų mokesčių, kuriuos mes patys surenkame, tai mes gynybai skiriame 7 proc. Ką reiškia šie 7 milijardai ir tas padidėjimas?

Irena ŠIAULIENĖ

Socialdemokratų partijos frakcijos seniūnė

Nes jei niekada nedarė tokių kompensavimo programų, kaip mes už indėlius. O tam vėlgi reikėjo beveik 6 milijardų litų. Šitokių programų, arba „gyvenimo atgal“, nebuvo. Štai kodėl jie sukaupė lėšas ir sunkmetį pragyveno kitaip. Ir šiandien jų pensijos yra didesnės nei mūsų.

Būtinai reikia akcentuoti, kad mūsų pensijos nėra apmokestinamos. Latvijoje ir Estijoje nuo jų yra renkami mokesčiai. Vėlgi yra nacionalinė specifika dėl socialinio įsipareigojimo, sveikatos biudžeto, socialinio biudžeto ir švietimo.

Švietimo ir mokslo valdymo sričiai skiriamų pinigų suma nekin-ta. Nors prognozuojamas mokinių skaičiaus mažėjimas, eurai didinamas vaikų, arba mokinio, krepšelis. Kitais metais jis sudarys 979 eurus.

Dėl mokytojų. Neatmesčiau tokios tendencijos: kai tik kairieji yra valdžioje, taip mokytojai išsirikiuoja prie Vyriausybės. Prisiminkime XIV - G.Kirkilo - Vyriausybę. Mes buvome pasiūlę, buvo sudaryta visa mokytojų atlyginimų didinimo programa. Bet viskas taip ir baigėsi - dėl pačių mokytojų profsąjungų. Kaip toje pasakoje: jeigu reikalavimai žuvelei per dideli, lieka tiktai suskilusi gelda.

Na, o kultūros sferoje - 25 milijonai, jie yra numatyti darbuotojų atlyginimams didinti. Ir mes patys, socialdemokratai, norėtume, kad didėtų alga visiems, kurie yra arti minimalios mėnesinės algos. Tai darbuotojų kategorijai reikia rasti lėšų.

G.JAKAVONIS: Esame nedidelė valstybė, ir švietimo, kultūros sektoriai yra labai svarbūs. **I.ŠIAULIENĖ:** Valdančiųjų ir biudžeto paskirtis yra kaip galima racionaliau išspręsti šiandien kylančius esminius klausimus.

Dėl krašto apsaugos. Mes puiki- kai suprantame, kad turėdami tokius procentus ir tokią sumą vieni šios problemos neįveiksime.

► Biudžeto deficitas yra amžinas, nebuvo nė vienų metų, kad mūsų valstybės skola nebūtų išaugusi

Rolandas PAULAUSKAS Nepriklausomybės Atkūrimo Akto signataras

Buvo akivaizdžiai pasakyta, kad mes savo biudžetą išlaidomis turime parodyti, jog Krašto apsaugos ministerija vykdo atitinkamą gin-clavimosi programą. Krašto apsaugai mes skiriame tik 1,35 proc., ne 2 proc. Tai mes įvykdysime tiktai 2019 metais.

Ir NATO, ir mūsų sąjungininkams pagal šį bloką yra signalas, kad Lietuva nelaukia, jog kažkas ateis ir išspręs mūsų saugumo klausimus. Lietuva pagal savo galimybes skiria finansus ir rodo, kad yra susirūpinusi savo krašto gynybiniu pajėgumu.

Dėl visų išlaidų ir skolos aptar-navimo. Skolos yra gana didelės. Bet tos skolos yra pavaldėtos. Iš praeitos

kadencijos, arba XV Vyriausybės, mes gavome 47 milijardus skolų. Šiuo metu yra 49 milijardai. Skolinta buvo už didelius procentus, iki 10 proc. Tai valstybės įsipareigojimas.

Kai mes kalbame apie Estijos, Latvijos pensijas, niekam nėra slapstis, kad Lietuvoje pensijos išlieka mažiausios.

Norint padidinti reikia atsiminti, kodėl estai galėjo tai padaryti.

► Buvo skolinamasi labai atsakingai ne už tokius procentus, dėl kurių kritikavome praėjusią - XV - Vyriausybę

Kad ir ką sakytumėte, ta suma, kurią mes šiandien skiriame gynybai, leidžia mums apsiginti geriausiu atveju nuo Latvijos. Nuo Lenkijos apsiginti šitų pinigų jau neužteks. Reikėtų gerokai daugiau.

Dėl Rusijos, kurios puolimo čia visi laukia. Mes apskritai neturime tiek pinigų, kad galėtume sukaup-ti tokį potencialą, kuris leistų apsiginti nuo Rusijos.

Kyla klausimas, ar apskritai tai teisingas kelias. Šitas padidinimas nieko iš esmės nesprendžia, bet atima galimybę tuos pinigus skirti kitoms sritims.

Dėl išlaidų. 10 proc. tų pinigų, kuriuos mes patys surenkame, mes skirsime vien tik procentams už skolas išmokėti.

Įmoka į ES, - nes mes ne tik gauname, bet ir mokame, - yra 6 proc. tų pinigų, kuriuos mes patys surenkame. Deficitas sudaro 340 mln. eurų, t.y. 1,2 proc. BVP, bet vėlgi nuo mūsų surenkamų lėšų tai sudarytų 5 proc.

Dėl mokytojų. Neatmesčiau tokios tendencijos: kai tik kairieji yra valdžioje, taip mokytojai išsirikiuoja prie Vyriausybės. Prisiminkime XIV - G.Kirkilo - Vyriausybę. Mes buvome pasiūlę, buvo sudaryta visa mokytojų atlyginimų didinimo programa. Bet viskas taip ir baigėsi - dėl pačių mokytojų profsąjungų. Kaip toje pasakoje: jeigu reikalavimai žuvelei per dideli, lieka tiktai suskilusi gelda.

Na, o kultūros sferoje - 25 milijonai, jie yra numatyti darbuotojų atlyginimams didinti. Ir mes patys, socialdemokratai, norėtume, kad didėtų alga visiems, kurie yra arti minimalios mėnesinės algos. Tai darbuotojų kategorijai reikia rasti lėšų.

Yra apskaiciuota, kad nuo liepos 1 dienos turėtų būti didinama bazinė pensija.

R.PAULAUSKAS: Ekonomika padidėjo beveik 200 milijonų. Kokios čia išlaidos sudaro liūto dalį? Laivas, elektrinė?

VBUKAUSKAS: Labai keista, kad lyg ir už krizės suvaldymą ne taip seniai XV Vyriausybei mes kabinome medalius, ordinus. Bet kažkodėl ES kontekste pagal visus rodiklius mes esame beveik paskutinėje vietoje.

Šiandien teismai yra užvertsti valstybės tarnybos tarnautojų bylomis dėl nusavintų darbo užmokesčių. Koks bus politikų sprendimas ir kokią Vyriausybę parengs programą, per kokią protingai laiką tai bus grąžinta? Tam prireiktų daugiau nei 2 milijardų mūsų pajamų.

Tas lėšas mes turėsime kažkaip sukaupti, iš kažko paimti. 180 mln. litų iš biudžeto kitamet bus skirta pensijoms kompensuoti.

PGRAŽULIS: Dėl krašto ap-

saugos. Mes padarėme milžinišką klaidą, kai atsisakėme šauktinių kariuomenės. Tai padidino išlaidas ir pabrangino kariuomenės išlaikymą. Deja, galiausiai tai kariuomenei susilpnino.

Visa Tauta turi ginti, tai įrašyta Konstitucijoje. Kiekvienas pilietis turi būti pasirėngęs ginti. Bet kaip jis gali būti pasirėngęs, jeigu šautuvo rankose nėra turėjęs ir nėra mokytas, kaip naudotis ginklu ginant Tėvynę? Tai yra nusikaltimas valstybei.

Man atrodo, mūsų valdančioji dauguma turėtų svarstyti ir grįžti prie šauktinių kariuomenės. Izraelis, kuris nuolat kovoja, net moteris šaukia į kariuomenę. Danija ir kitos valstybės, kur nedaug turtingesnės, neturi profesionalių kariuomenės, tik šauktinius.

Mes šiandien gyvename skurde ir nuolat kažkam esame skolingi. Didžiausia mūsų problema yra Konstitucinis Teismas, ir jį reikėtų paleisti. Deja, yra tokia situacija, kokia yra.

Biudžetą formuoja ir Seimui teikia Vyriausybė. Didžiausia atsakomybė tenka Vyriausybei ir, žinoma, premjerui.

Reikėtų formuoti socialiai atsakingą biudžetą. O šiandien socialinės atsakomybės stokojama.

Atkreipti dėmesį, kad nusikaltimas, esant skylietam „Sodros“ biudžetui, 2 proc. skirti privatiems fondams. Tikrai manau, kad to reikėtų atsakyti.

Valentinas BUKAUSKAS Darbo partijos frakcijos seniūno pirmasis pavaduotojas

Mes dabar taupome susispaudę, ES skolinasi gerokai daugiau, pvz., ispanai, graikai, prancūzai ir t.t. Skolų mastas toks, kad ES valstybės jų grąžinti negalės. Vadinasi, jos bus nurašytos. Tai kas nukentės? Tie, kurie mažiausiai buvo pasiskolinę.

Mažas mūsų praskolinimo lygis turi ir pliusų, ir minusų. O kaip mes skolas grąžinsime, kaip nešnekėjome, taip ir nešnekame.

I.ŠIAULIENĖ: Manau, kad šios problemos nėra vien šių metų biudžeto. Tai viso mūsų Nepriklausomybės laikotarpio problemos.

R.PAULAUSKAS: Tai Vakarų civilizacijos problema.

I.ŠIAULIENĖ: Dėl valstybės skolos. Manau, buvo skolinamasi labai atsakingai, pamatuotai, ne už tokius procentus, dėl kurių kritikavome praėjusią - XV - Vyriausybę. Iš Tarptautinio valiutos fondo buvo galima skolintis už 3 proc. ir dar mažiau.

Štai kodėl latviai, buvę gal net didesnėje finansinėje duobėje nei Lietuva, sugebėjo iš jos išlipti ir eurą įsivesti metais anksčiau nei mes.

Parengė Janina PELECKIENĖ

nuo tų pinigų, kuriuos mes patys surenkame, tai reikia dviejų su pu-se metinių biudžetų, kad sumokėtume šią skolą.

Ką Vyriausybė ruošiasi daryti kitais metais? Skolinsis 3,4 mlrd. O tai yra 50 proc. to, ką mes patys surinksime.

Vien skolai aptarnauti reikia 10 proc. mūsų surenkamų pinigų.

I.ŠIAULIENĖ: 2,2 mlrd.

R.PAULAUSKAS: Dar yra „Sodros“ deficitas. O „Sodros“ skola irgi kasmet auga. Pritarčiau, kad reikėtų atsakyti skirti lėšas į privačius pensijų fondus. Ne viena ES valstybė nuo to jau traukiasi.

Dar yra savivaldybių problema. Savivaldybėms yra uždėtos „lubos“ - 70 proc. jų pajamų. Daugelis savivaldybių jau artėja prie tos ribos. O Vilniaus savivaldybė šitą ribą jau viršijo du kartus. Kai savivaldybės pasieks „lubas“ ir nebegalės skolintis, kaip mes kompensuosime sumažėjusią vartojimo galimybę?

Gyvenimas skolon - tai amžinas deficitas. Dar yra ir užsenio prekybos balanso deficitas.

Kuo mes skiriamės nuo ES valstybių ir nuo „auksinio milijardo“? Visas „auksinis milijardas“ gyvena skolon. Mes dar gyvename palyginti labai mažai skolon. ES ne pagal kišenę gyvena gerokai labiau nei mes.

Klausimas, ar mes neliksimė *durniaus* vietoje? Kaip bus grąžinamos skolos? Apie tai niekas niekur nešneka, skolos visur auga.

► Už krizės suvaldymą XV Vyriausybei mes kabinome medalius. Bet ES kontekste esame beveik paskutinėje vietoje

Valentinas BUKAUSKAS Darbo partijos frakcijos seniūno pirmasis pavaduotojas

Mes dabar taupome susispaudę, ES skolinasi gerokai daugiau, pvz., ispanai, graikai, prancūzai ir t.t. Skolų mastas toks, kad ES valstybės jų grąžinti negalės. Vadinasi, jos bus nurašytos. Tai kas nukentės? Tie, kurie mažiausiai buvo pasiskolinę.

Mažas mūsų praskolinimo lygis turi ir pliusų, ir minusų. O kaip mes skolas grąžinsime, kaip nešnekėjome, taip ir nešnekame.

I.ŠIAULIENĖ: Manau, kad šios problemos nėra vien šių metų biudžeto. Tai viso mūsų Nepriklausomybės laikotarpio problemos.

R.PAULAUSKAS: Tai Vakarų civilizacijos problema.

I.ŠIAULIENĖ: Dėl valstybės skolos. Manau, buvo skolinamasi labai atsakingai, pamatuotai, ne už tokius procentus, dėl kurių kritikavome praėjusią - XV - Vyriausybę. Iš Tarptautinio valiutos fondo buvo galima skolintis už 3 proc. ir dar mažiau.

Štai kodėl latviai, buvę gal net didesnėje finansinėje duobėje nei Lietuva, sugebėjo iš jos išlipti ir eurą įsivesti metais anksčiau nei mes.

Laikrodinė - Plungės dvaro ansamblio dalis

Plungė garsi savo istorine vertybe - Oginskio parku, užimančiu daugiau kaip 58 ha, ir dvaro ansambliu, minimu nuo XVI a. Didingi neorenesanso stiliaus rūmai, tapę Žemaičių dailės muziejumi, šandien atlieka svarbią kultūrinę funkciją.

Ilgokai buvo pamiršta dar viena, gilią dvarų istoriją menanti ansamblio dalis - laikrodinė. „Vyriausybei priėmus sprendimą modernizuoti bibliotekas, tapo įmanoma prikelti kultūros paveldo objektą gyvenimui“, - sakė bibliotekos direktorė Violeta Skierienė. 2012 m. Plungės parke atvėrė duris restauruota įspūdinga laikrodinė-oranžerija, joje įsikūrė Plungės viešoji biblioteka. Šios tarp senų parko medžių įsikomponavusios raudonų plytų pilaitės istorija siekia net XVII a.

Žvilgsnis į istorinę praeitį

Grafų Zubovų valdymo laikotarpis Plungėje

Grafas Platonas Zubovas po III Jungtinės Karalystės padalijimo, jau turėdamas jam padovanotas Šiaulių ekonomijos žemes, XIX a. pradžioje įleidžia šaknis Lietuvoje. 1806 m. jis iš vyskupo Ignoto Jokūbo Masalskio dukterėčios Apolonijos Masalskytės vyro nusipirko Plungės dvarą su aplinkiniais palivarkais. Taip prasidėjo 67 metus trukęs (1806-1873) Zubovų valdymo laikotarpis Plungėje.

Apie šį laikotarpį yra išlikę keletas dokumentų, užfiksuotų prisiminimų, net legendų. Platonas Zubovas (1767-1822) Plungę valdė iki mirties. Po mirties turtas buvo dalijamas jo broliams ir brolių vaikams. Manoma, kad šie grafai negyveno Plungėje, o turėjo čia savo statytinius, kurie tvarkė jų valdas. Dar vis nepavyksta nustatyti, kuris Zubovas - Aleksandras ar Nikolaus - turėjo daugiau įtakos Plungėje ir kurio iniciatyva buvo pastatyti keli pastatai, dabar tapę architektūros paveldo paminklais: Visų Šventųjų koplyčia senosiose kapinėse (1858 m.), bažnyčios varpinė (1849 m.) ir laikrodinė-oranžerija (1846 m.).

Pilaitė Plungės parke

Zubovų statydinta pilaitė su laikrodžio bokštu panaši į Italijos mieste Florencijoje esančius Vekjo rūmus. Kodėl pilaitė Plungėje pastatyta būtent tokia ir kuris iš Zubovų ją sumanė pastatyti, dokumentais neatskleista, tačiau yra užrašyti Zubovų giminės prisiminimai. Rašoma, kad „Plungėje nedidelius rūmus su bokštu“ pastatė no grafas Nikolajus Zubovas savo žmonai Aleksandrai de Mormoiron de Modene, kurios motina neva buvusi italė. Senųjų plungiškių atsiminimuose sakoma, kad laikrodinės architektas buvęs italas. Gali būti ir taip, kad grafai Zubovai, keliaudami po Italiją, pastebėjo ten esančius gražius Vekjo rūmus ir panorą panašius pasistatydinti Lietuvoje.

► Plungės viešosios bibliotekos atidarymas restauruotoje laikrodinėje-oranžerijoje. 2012 m. spalio 13 d.

Plungės laikrodinė statyta XIX a. viduryje, romantizmo laikotarpiu, kai per visą Europą nusirito sekimo viduramžiais banga. Savo stiliumi, netinkuotų raudonų plytų fasadu, dantytais parapetais ji skiriasi nuo vėliau kunigaikščio Mykolo Oginskio statydintų Plungės dvaro pastatų. Pilaitė turi 12 m aukščio bokštelį, kuriame yra laikrodis, matomas iš visų keturių pusių. Dėl šio laikrodžio pilaitė anksčiau miestelio žmonių dar buvo vadinama „dziegorine“, o vėliau ir dabar - laikrodine. Pilaitė sudaryta iš dviejų pastatų: aukštesniojo trijų aukštų su bokšteliu ir rūsiu bei mažesniojo - dviejų aukštų. Juos abu jungia 2 metrų balkonas antrame aukšte. Nuo mažesniojo statinio šiaurinės sienos rytų link tęsiasi 40 m ilgio lauko akmenų siena, kuri rytiniame gale užsilenkia ir tęsiasi 30 m pietų link. Ant laikrodinės pamatų pietinėje pusėje įrašyta data - 1846 m. Tai pats seniausias išlikęs Plungės dvaro statinys ir seniausias žinomas pastatas visoje Plungėje. Šie metai rodo, kad laikrodinė statyta Zubovų valdymo laikais ir buvusi naudojama kaip vasaros vila.

Plungės dvaras ir laikrodinė valdant Oginskiams

Iš grafo Zubovo 1873 m. Plungės dvarą su to paties pavadinimo miesteliu nupirko kunigaikštis Mykolas Irenejevičius Oginskis. Už viską jis sumokėjo maždaug pusę

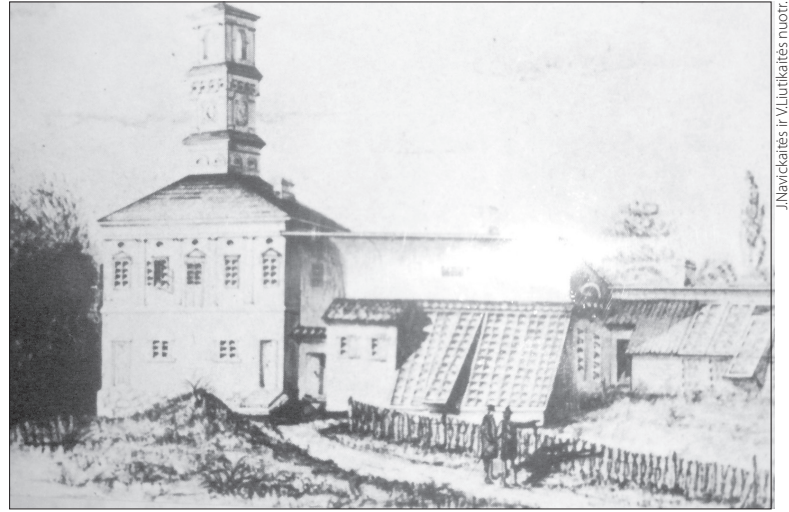
milijono rublių. Dvaro namas tada atrodė taip prastai, kad naujasis savininkas nė nemanė ten gyventi. Tais pačiais metais Mykolas Oginskis (1849-1902), tuomet būdamas 24 metų, ėmėsi statyti naujus rūmus ir kurti gražų modernų parką, įsteigė muzikos mokyklą, žirgyną.

Tačiau parke stovėjo graži neogotikinio stiliaus pilaitė laikrodinė! Bet šį pastatą M.Oginskis naudojo kaip vasaros oranžeriją. Pilaitėje buvo sodininko buveinė, joje gyveno parką prižiūrintys sodininkai, dar vadinami „*agradnykais*“. Dėl to pilaitė Oginskių valdymo laikais kartais buvo vadinama sodi-

► Miestelio gyventojai iš visų keturių pusių pilaitės bokšte galėjo gerai matyti laikrodžio rodyklę. Manoma, kad laikrodis veikė iki I pasaulinio karo

ninko namu arba tiesiog oranžerija. Laikrodinė balkonu sujungta su kitu mažesniu pastatu, prie kurio buvo priestatas - vasaros oranžerija, didelė patalpa, atskirta stikline siena. Atitvertame plote augo gėlės ir daržovės. Čia buvo auginami ir egzotiniai augalai: palmės, vynuogės, ananasai.

Antrajame pilaitės aukšte gyveno laikrodininkas ir kas 3 dienas užtraukdavo sunkius akmeninius laikrodžio svarsčius. Laikrodis varpo dūžiais iš pilaitės bokšto skelb-

► Laikrodinė-oranžerija Plungės parke. A.Zientarskio piešinys, XIX a. antroji pusė

► Tadeušas Kvašys (Vilnius) prie Plungės laikrodinės laikrodžio mechanizmo, kurį jis restauravo

davo valandas ir ketvirčius. Jam sustojus, laiką rodė parko gėlyne įtaisytas saulės laikrodis.

Apie bokšto laikrodį

Laikrodinėje-oranžerijoje yra senas, iš keturių pusių matomas bokšto laikrodis. 1969 m. plungiškiams jau buvo žinomi gamtos mokslų daktaro, etnologo Liberto Klimkos pilaitės laikrodžio mechanizmo tyrinėjimai. Šis laikrodis turi labai retą ir unikalų 1741 m. Paržiaus laikrodininko Ž.L.Amanto sukurtą inkaro mechanizmą. Tokie inkarai buvo naudojami bokštų laikrodžiuose, nes gerai išlaikė sun-

pusių pilaitės bokšte galėjo gerai matyti laikrodžio rodyklę. Manoma, kad laikrodis veikė iki I pasaulinio karo, tol, kol dvare gyveno M.Oginskienė. Paskui ilgą laiką laikrodis buvo sugedęs.

Pilaitėje - Pionierių ir moksleivių namai

1953 m. laikrodinės pastatė įkurti Pionierių ir moksleivių namai veikė iki atgimimo metų (1989). Pionierių ir moksleivių namai įsikūrė didesniajame (trijų aukštų) laikrodinės pastatė. Čia įsikūrė liaudies šokių kolektyvas vaikams, styginis orkestrėlis, jaunųjų gamtininkų (mičiūrininkų), kraštotyrininkų, aviamodelistų, fotografų, gimnastų, šachmatininkų, dramos būreliai, dirbo radijo konstruktorių būrelis, buvo organizuojamos pirmųjų šventės, įvairios viktorinos ir konkursai, skaitytojų konferencijos, susitikimai su rašytojais ir kt.

1954-1963 m. laikrodinėje veikė ir vaikų biblioteka. Mažesniojo (dviaukščio) laikrodinės pastato, tuomet vadinamo sargo nameliu, antrame aukšte įrengtame bute gyveno Pionierių ir moksleivių namų darbuotojai. Jie naudojami ir laikrodinėje esančio rūsiu patalpomis.

Paskutiniais sovietmečio metais laikrodinės pastato būklė buvo labai prasta.

Otilija JUOZAPAITIENĖ,
Violeta MIKALAUSKIENĖ

RĖMĖJAI:

LIETUVOS POLICIJA

DRAGAI:

Panevėžio miesto savivaldybė

Plungės miesto savivaldybė